

**MITROPOLITUL DR. NICOLAE CORNEANU,
CĂRTURARUL UMANIST,
MEMBRU DE ONOARE AL ACADEMIEI ROMÂNE***

† IOAN
Mitropolitul Banatului

Mitropolitul dr. Nicolae Corneanu face parte din rândul ierarhilor Bisericii noastre care prin activitatea pastoral-misionară, cultural științifică și filantropică și-au înscris numele în pomelnicul pururea pomenit la altarul Teologiei și al spiritualității românești. Cunoscut și apreciat ca om de înaltă ținută morală și academică, creator al unei opere științifice impresionante a surprins pretutindeni printr-o exemplară bunătate, modestie și evlavie, dăruindu-se cu trup și suflet misiunii sale, dovedind calități remarcabile în dialogul interconfesional și arătând fără echivoc că este un „erudit de talie națională, ale cărui studii au și un vădit interes internațional”, după cum scria unul dintre reputații noștri oameni de cultură.

Născut la 21 noiembrie 1923 în Caransebeș, din părinții Liviu, preot în oraș, și Elena, Nicolae Mihail Corneanu a ales încă din copilărie, asemeni Sfinților Părinți pe care i-a cercetat cu stăruință să meargă pe cele două drumuri des menționate din amvonul Bisericii, ca pildă pentru tineri: drumul bisericii și cel al școlii. După absolvirea cunoscutului Liceu „Traian Doda“ din orașul natal, s-a înscris la Facultatea de Teologie din București (1942-1946), bucurându-se de aprecierea profesorilor care l-au îndrumat să continue studiile prin înscrierea la cursurile de doctorat. Totodată, viitorul ierarh a mai adăugat pregătirii sale și doi ani de studiu la Facultatea de Filosofie și Litere din București, secția Filologie clasică. Așadar, tânărul teolog și-a însușit, încă din anii studenției, cunoștințe temeinice în domeniul limbilor moderne și clasice, specializându-se, prin studii intense, în filosofie și filologie, ceea ce i-a fost de mare folos în activitatea științifică și de cercetare întinsă pe durata a 70 de ani. Astfel format și pregătit, mitropolitul Nicolae Corneanu a slujit la altarul Bisericii ca diacon, preot și arhiepiscop din 1943 și până la trecerea la cele veșnice, din care peste 52 de ani ca arhiepiscop al Timișoarei și mitropolit al Banatului.

Vocația de cărturar a mitropolitului Nicolae s-a evidențiat încă din anii studiilor liceale și apoi universitare când a publicat primele studii și articole în „Foaia Diecezană” și „Altarul Banatului” de la Caransebeș, cele mai multe în domeniul

Teologiei patristice. De altfel, dragostea față de spiritualitatea patristică l-a determinat să se înscrie la cursurile de doctorat sub îndrumarea cunoscutului patrolog Ioan G. Coman, finalizând cu succes teza cu titlul: *Viața și petrecerea Sfântului Antonie cel Mare*. Începuturile monahismului creștin pe Valea Nilului. Au urmat apoi primii ani la catedră ca profesor la Academia Teologică din Caransebeș și după 1950, la Seminarul Teologic din aceeași localitate, predând chiar Limba greacă și Limba franceză, discipline uzitate cu multă competență pe tot parcursul vieții atât pentru traduceri cât și pentru comunicarea internațională. La data de 15 ianuarie 1961 a fost hirotonit arhiepiscop de către patriarhul Justinian și fiind instalat ca episcop al Aradului, Ienopolei și Hălmagiului la 22 ianuarie același an. Nu peste mult timp, la 17 februarie 1962, avea să fie ales mitropolit al Banatului și arhiepiscop al Timișoarei și Caransebeșului, fiind instalat oficial în data de 4 martie 1962, în catedrala mitropolitană din Timișoara. În această misiune de o covârșitoare responsabilitate nu s-a depărtat nici o clipă de bunul Dumnezeu, de Maica Domnului și de toți sfinții fiind ocrotit pe tot parcursul vieții, cu ajutorul lor făcând față la multele încercări și provocări ce i-au marcat existența.

Tot timpul mitropolitul Nicolae a fost înconjurat de cei mai fideli prieteni, cărțile sale, motiv pentru care a și consemnat acest aspect în mărturia testamentară datată la 8 septembrie 2011:

„Pe tot parcursul vieții am adunat lucrurile de care aveam nevoie și mai ales cărți de tot felul, care m-au înțelepțit și care mi-au luminat calea vieții. De fapt, e singurul bun care mi-a aparținut, la orice altceva renunțând de bună voie...”

Viața mitropolitului Nicolae a fost una cu adevărat jertfelnică în ogrorul Bisericii, al Teologiei și al culturii umaniste, așa după cum însuși mărturisește: „Eu însumi, de-a lungul anilor, lăsând deoparte activitățile depuse ca profesor, funcționar ecleziastic, preot și ierarh, m-am simțit un simplu membru al Bisericii, preocupat de problemele vieții de fiecare zi, la fel, de semnele de întrebare pe care și le pune orice credincios și nu mai puțin interesat de soluțiile așteptate din partea Bisericii la diferitele probleme ale noastre, ale tuturor, (...) m-a pasionat scrisul, m-au interesat cele mai variate probleme și am simțit nevoia să mă apropiez de oameni, de nevoile lor și de năzuințele lor (...) când am răsfoit toate cele publicate în cele mai felurite reviste și ziare, studiile și volumele apărute, aproape că nu mi-am dat seama de unde am găsit timpul necesar și energia de trebuință spre a le alcătui. Cu ajutorul Bunului Dumnezeu toate se pot însă înfăptui. Lui fie-I mărirea în veci de veci!”

Peste toate însă, mitropolitul academician Nicolae Corneanu a arătat un interes aparte pentru studiul Sfinților Părinți, pentru spiritualitatea patristică, direcție de cercetare teologică mult îngreunată în anii dictaturii comuniste atee. Înainte de anul 1948, distinsul ierarh a publicat numeroase articole și studii, consacrate Sfinților Părinți, mai ales în „Foaia Diecezană” de la Caransebeș, însă, după acel an, revista de la Caransebeș a încetat să mai apară, iar posibilitățile de informare

și de documentare ale tânărului teolog și ale altor cercetători s-au împuținat. Odată cu transformarea revistei eparhiale „Altarul Banatului” de la Caransebeș în revista mitropolitană „Mitropolia Banatului”, ierarhul timișorean a creat rubrica de *Studii* și, după 1990, pe cea de *Pagini patristice*, în cadrul căreia a publicat materiale despre viața și învățătura Sfinților Părinți, dar și traduceri din operele acestora. De asemenea, cu sprijinul și la îndemnul mitropolitului iubitor de patristică Nicolae Corneanu, alți profesori de Teologie au îmbogățit revista cu studii patristice importante atât de necesare cunoașterii vieții și operelor Sfinților Părinți. Tot cu purtarea sa de grijă au fost tipărite în tipografia arhidiecezană din Timișoara și două lucrări importante despre Teologia patristică, elaborate de fostul său profesor și îndrumător de doctorat de la Facultatea de Teologie din București, preotul dr. Ioan G. Coman: *Și Cuvântul trup s-a făcut* (1987), respectiv *Frumusețile iubirii de oameni în spiritualitatea patristică* (1988).

În calitate de exarh patriarhal, mitropolitul Corneanu a răspuns, o anumită perioadă de timp, de comunitățile ortodoxe române de peste hotare, prilej cu care a efectuat, de mai multe ori, vizite canonice în SUA, Canada, Europa de Vest, Australia și Noua Zeelandă. Atunci a avut posibilitatea de a cunoaște teologi, profesori, cercetători, preoți și ierarhi care l-au familiarizat cu noile direcții de cercetare teologică și cu nou-apărutele lucrări, mai ales în domeniul patristic, pe care le-a adus acasă și le-a valorificat în lucrările elaborate. Așa a ajuns ierarhul patrolog de la Timișoara să parcurgă un drum lung al cercetării patristice, început la vârsta de 20 de ani, când a publicat în „Foaia Diecezană” de la Caransebeș primul său studiu despre *Autoritatea episcopală după Sfântul Ciprian al Cartaginei*, până la valoroasele lucrări, deschizătoare de drumuri în spiritualitatea patristică românească, unele apărute în colecția „Cum Patribus”, inițiată de tânărul profesor Claudiu Arieșan în cadrul editurii „Amarcord”, cum sunt: *Studii Patristice. Aspecte din vechea literatură creștină*, *Quo Vadis. Studii, note și comentarii teologice*, *Viața și petrecerea Sfântului Antonie cel Mare*, *Credință și viață. Culegere de studii teologice*, *Scara raiului*, precedată de viața pe scurt a lui Ioan Scolasticul și urmată de *Cuvântul către păstor*, *Viața Fericitului Pahomie*, *Origen și Celsus. Confruntarea creștinismului cu păgânismul*, *Farmecul studiilor patristice*, *Patristica - filosofia care mângâie*, *Actualitatea literaturii vechi creștine*.

Contribuția de excepție a mitropolitului Nicolae Corneanu la dezvoltarea studiilor patristice românești, dragostea și interesul său pentru viața și faptele Părinților Bisericii noastre s-au concretizat și prin deschiderea arătată față de tipărirea altor lucrări de acest gen în tipografia arhidiecezană din Timișoara. Amintim aici următoarele: *Lactantius*, *Instituțiile divine*, *Sfântul Ioan Gură de Aur*, *Cuvântări despre viața de familie*, *Patericul sau apoftegmele părinților din pustia Egiptului*. Reputatul patrolog a fost, totodată, inițiatorul și coordonatorul colecției „Comorile pustiei”, găzduită în cadrul Editurii „Anastasia” din București.

Așadar, mitropolitul Nicolae Corneanu și-a înscris numele în rândul vrednicilor patrologi români care au dăruit Bisericii o operă bogată și foarte bine documentată, extrem de utilă teologilor și credincioșilor, nu mai puțin tuturor celor interesați de spiritualitatea patristică. Referitor la aceasta reține atenția în mod special traducerea lucrării *Scara Raiului* tipărită la Editura „Amarcord” în colecția „Cum Patribus”, Timișoara, 1994 și reeditată ulterior la Editura „Învieirea” a Mitropoliei Banatului în alte opt ediții, bucurându-se de un tiraj de peste 50000 de exemplare. Mitropolitul Nicolae a fost foarte mulțumit și nespuse de încântat de setea duhovnicească a credincioșilor pentru scrieri de felul *Scării Raiului*, fapt ce l-a determinat să sublinieze: „La drept vorbind, dacă *Scara* rezumă și reprezintă ceva, apoi aceasta este întreaga spiritualitate patristică de până la ea și, nu numai că o rezumă, ci și o sistematizează, ba mai mult chiar o pune sub semnul unui simbol foarte sugestiv, acela al scării și treptelor pe care, urcându-le, oricine poate ajunge la desăvârșire... Autorul nu-și numește scrierea *Scară* și nici capitolele ei *trepte*, dar cuprinsul scrierii în ansamblul și componentele sale sugerează clar ideea de urcare, treaptă cu treaptă, a scării ce duce la perfecțiune, la unirea cu Dumnezeu”. Forța sa intelectuală, probitatea științifică exemplară și calitatea memorabilă a sintezelor și analizelor sale hermeneutice l-au transformat pe mitropolitul Nicolae Corneanu într-un reper important al bibliografiei teologice și cu precădere, patrologice din țară și din lume, numele său devenind sinonim cu excelența interpretării și frumusețea caldă a formulărilor.

Mitropolitul academician Nicolae Corneanu nu a fost, însă, doar un reputat patrolog și un ostenitor în arealul unității creștine, ci a arătat o preocupare constantă față de problemele pastorale, misionare filantropice și administrative-bisericești, precum și pentru buna rânduială a vieții monahale din eparhia pe care a păstorit-o vreme de 52 de ani.

Fără a intra acum în prea multe detalii, trebuie totuși să amintim că, în perioada de peste jumătate de secol de arhieru a hirotonit sute de preoți pe seama Arhiepiscopiei Aradului, dar mai ales pentru Arhiepiscopia Timișoarei și Caransebeșului, îngrijindu-se îndeaproape de completarea parohiilor vacante, așa încât credincioșii să se poată bucura de cuvântul lui Dumnezeu, de darurile și harul Sfintei Liturghii în fiecare duminică și sărbătoare. Pentru slujitorii altarelor bănățene, eruditul ierarh a publicat materiale omiletice, catehetice și pastorale în paginile revistei mitropolitane, precum și câteva volume de predici, remarcându-se ca un exigent orator bisericesc și fervent susținător al activității de catehetizare a credincioșilor, chiar înainte de anul 1989. Spre pildă, mitropolitul Nicolae era nelipsit de la slujba Vecerniei în catedrala mitropolitană, oficiată duminică seara și de la cateheza susținută de unul din preoții sau diaconii slujitori, după un plan dinainte întocmit, corectat și aprobat de Înaltpreasfinția Sa.

Fiind iubitor de carte, om de școală și cercetător pasionat al spiritualității creștine încă din tinerețe, mitropolitul Nicolae a acordat atenție specială pregătirii viitorilor slujitori ai altarului în Seminarul teologic din Caransebeș și la Institutul teologic universitar din Sibiu, iar după 1990 la Facultatea de Teologie și la secția de Teologie din cadrul Liceului pedagogic din Timișoara, înființarea celor două datorându-se și ostenețelor sale. Tot legat de învățământul teologic mai putem arăta că i-a susținut pe tinerii teologi, dornici să studieze, cu burse în străinătate, la facultăți din Statele Unite ale Americii, Elveția, Grecia, Anglia, Germania și în alte țări. La fel mai putem aminti că a arătat o grijă aparte față de tinerii din Banatul sârbesc și din Ungaria ce doreau să studieze la școlile teologice din Mitropolia Banatului, convins fiind că vor deveni vrednici slujitori ai Bisericii în aceste ținuturi românești din apropierea granițelor.

Ar fi, de asemenea, foarte multe de spus despre lăcașurile de cult ridicate, renovate, binecuvântate, tânosite (sfințite cu moaște), despre celelalte așezăminte bisericesti, școlare, social-filantropice, eparhiale și mănăstirești ctitorite sub înțeleapta și părinteasca sa arhipăstorire, dar mai ales despre dragostea și dăruirea arătată față de credincioșii care i-au solicitat ajutorul material, financiar și moral. Doar cei mai apropiați colaboratori ai regretatului mitropolit știu că acesta trimitea bani, prin mandat poștal, credincioșilor nevoiași din eparhie și din toată țara și atunci când epuiza salariul se împrumuta la Casa de Ajutor a Clerului pentru a putea săvârși pilduitoare fapte de filantropie creștină.

Pentru aceste frumoase și ziditoare strădanii cărturarul umanist Nicolae Corneanu a primit numeroase distincții de onoare și premii, dintre care amintim: membru de onoare al Academiei Române și membru al Uniunii Scriitorilor din România (1992); premiul „pentru întreaga viață închinată adevărului, dreptății și libertății, acordat de Grupul pentru Dialog Social” (1997), premiul „Pro Cultura Timisiensis” acordat de Consiliul Județean Timiș, Ordinul Național pentru Merit în Grad de Mare Cruce, conferit de Președenția României în anul 2000 și titlurile de cetățean de onoare al orașelor Timișoara, Lugoj, Caransebeș și Făget.

Nu putem omite nici atenția acordată de lumea academică întrucât i s-a acordat titlul de „doctor honoris causa” al Universității de Științe Agricole a Banatului, Universității „Aurel Vlaicu” din Arad, Universității de Vest din Timișoara și al Institutului Teologic Protestant din Cluj.

Toate acestea ne determină să ne aplecăm cu respect și să-I mulțumim lui Dumnezeu că a rânduit Banatului un asemenea ierarh, ce a călcat cu vrednicie pe urmele Sfântului Iosif cel Nou de la Partoș ocrotitorul Banatului.

---

* Cuvântarea Înaltpreșfințitului Mitropolit Ioan al Banatului la Academia Română filiala Timișoara – 28 mai 2015